

POUTNÍ MÍSTA NA TRASE PRAMEN LABE – HRADEC KRÁLOVÉ

Hradec Králové

Katedrála sv. Ducha

Trojloďní pozdně gotická cihlová bazilika s převýšenou hlavní loď, pískovcovými detaily, křížovou klenbou a dlouhým presbytářem, na který navazují obě chrámové věže je výraznou dominantou města Hradce Králové a jeho širokého okolí. K severní straně katedrály přiléhá barokní kapitulní sakristie. K jižní straně pak gotická, takzvaná „Královská předsín“ se zajímavou klenbou a děkanská sakristie. Vnitřní zařízení pochází většinou z 19. Století. Reliefy na pískovcové kazatelně jsou raným dílem J. V. Myslbeka. Oltář v severní lodi je zdoben výjevem sv. Antonína Poustevníka od Petra Brandla, na oltář v jižní lodi je pozdně gotický mariánský triptych z roku 1494. Cínová křtitelnice pocházející z roku 1406 je nejstarší v České republice.

Skutečný počátek stavby kostela Sv. Ducha není dnes možné historicky doložit. Jeho zakládací listina se nedochovala. Podle tradice jej nechala postavit česká královna Eliška Rejčka, manželka Václava II. a následně Rudolfa Habsburského. Po Rudolfově smrti obdržela v roce 1307 svá věnná města Jedním z nich byl také Hradec Králové. Zde pobývala od roku 1308 až do roku 1318. Historie vzniku původního kostela se datuje podle nejnovějších výsledků bádání do druhé poloviny 13. století. V letech 1238-1250 sídlil pod hradbami Řád německých rytířů, který nechal vybudovat vlastní farní kostel na místě dnešní katedrály. Postaven byl raně gotický kostel, který roku 1339 společně s městem zničil požár. Hradec Králové a dnešní stavební podobu Sv. Ducha pak ovlivnily i další české královny, kterým město postupně patřilo.

Druhou byla královna Alžběta Pomořanská, poslední manželka Karla IV., které byla Věnná města připsána roku 1363. Jí vděčí kostel Sv. Ducha za své dokončení na přelomu 60.-70. let 14. století.

Po smrti Alžběty Pomořanské byla věnná města připsána kolem roku 1400 druhé manželce Václava IV. Královna Žofie Bavorská byla poslední královnou, která výrazněji ovlivnila charakter svých měst. Za svého působení věnovala svým městům velkou péči. Ovlivněna tak byla i stavba kostela královskou předsíní, která se nachází mezi jižní věží a děkanskou sakristií kostela. Přívlastek "královská" si vysloužila pro svoji vysokou estetickou hodnotu a netypickému zaklenuť, ze kterého se usuzuje, že se její stavby účastnil Michal Parlér, bratr proslulého Petra Parléra.

Po smrti královny Žofie přešla věnná města do vlastnictví Barbory Celské, manželky Zikmunda Lucemburského.

Do dějin města Hradce Králové a dnešní katedrály výrazně zasáhly rovněž husitské války. Hradec Králové patřil od roku 1420 k důležitým centrům husitského hnutí a farář kněz Ambrož od Sv. Ducha k jeho vůdčím osobnostem. Roku 1424 zde měl prý pohřben i Jan Žižka z Trocnova. Při opravách po husitských válkách byla kostelu vestavěna rozsáhlá kručta. Následný požár v roce 1484 pak poškodil hlavně věže, které pak byly při opravách o patro zvýšeny a dostaly nové zvony. Nejstarší ze čtyř zvonů, Leopold (Dominik) je z roku 1485. Největší ze zvonů je Michael (Orel) z roku 1496 o hmotnosti 3 847kg, průměru 176 cm a výšce 132 cm. Oba zvony jsou umístěny v severní věži. V jižní věži je zavěšen zvon Žebrák (Václav) a Klement.

Důležitým mezníkem v dějinách bylo založení biskupství v Hradci Králové, bulou papeže Alexandra VII. v roce 1664. Prvním biskupem byl jmenován Matouš Ferdinand Sobek z Bilenberka, člen benediktinského řádu. Z hradeckého kraje vznikla samostatná diecéze s biskupským sídlem v Hradci Králové a farní kostel Sv. Ducha byl povýšen na katedrálu, při níž byla zřízena kapitula se šesti kanovníky. Krátce nato se začaly provádět rozsáhlé barokní úpravy interiéru kostela. Převážná část

barokního vybavení však bohužel padla za oběť pozdějším klasicistním a pseudogotickým adaptacím. V barokní podobě se dochovala pouze kapitulní sakristie, dnes kaple sv. Michala, postavená v roce 1736. Poslední velká oprava katedrály se uskutečnila v letech 1980-1990.

Pro celou královéhradeckou diecézi a také katedrálu sv. Ducha byl významným dnem 26. duben 1997, kdy Hradec Králové a katedrálu navštívil papež Jana Pavla II. Návštěvu Svatého otce připomíná pamětní deska umístěná na stěně kaple sv. Michala. Katedrála je přístupná veřejnosti v době konání bohoslužeb.